

Dokumenttyp Riktlinje	Ansvarig verksamhet Kansliavdelningen	Version 1.0	Antal sidor 5
Dokumentägare Marcus Liniver Enhetschef sekretariatet	Fastställare Regionfullmäktige	Giltig fr.o.m. 2023-04-01	Giltig t.o.m. Tills vidare

Riktlinje för Region Värmlands minoritetspolitiska arbete

Gäller för: Region Värmland

Inledning, syfte och mål

I Sverige finns fem erkända nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

För att en grupp ska räknas som nationell minoritet i Sverige har riksdagen bestämt att gruppen ska ha:

- en uttalad samhörighet och en (till antalet i förhållande till resten av befolkningen) icke-dominerande ställning i samhället
- en religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell tillhörighet
- en vilja och strävan att behålla sin identitet
- historiska eller långvariga band med Sverige.

Individer som tillhör nationella minoriteter har särskilda rättigheter som rör språk, kultur och inflytande. Samerna har också status som urfolk. De nationella minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska betraktas som språk med historisk geografisk anknytning och har därför ett förstärkt skydd i så kallade förvaltningsområden. Det innebär att nationella minoriteter som talar dessa språk har särskilda rättigheter i de områdena. Region Värmland ingår, i dagsläget, inte i ett förvaltningsområde men omfattas av *lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk*.

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk beskriver vilka rättigheter de nationella minoriteterna har. Samtliga kommuner, regioner och andra myndigheter är skyldiga att informera minoriteterna om deras rättigheter. De är också skyldiga att skydda minoriteternas språk och kultur. Särskilt viktigt är barns och ungas rätt att få utveckla sitt språk och sin kultur. Dessutom är myndigheter skyldiga att ge minoriteterna inflytande över frågor som berör dem.

Kommuner och regioner har även en lagstadgad skyldighet att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Syfte

Syftet med riktlinjen är att säkerställa att Region Värmland lever upp till de skyldigheter som lagstiftningen garanterar de nationella minoriteterna samt att beskriva regionens arbete inom det minoritetspolitiska området och hur ansvaret är fördelat. Riktlinjen gäller för regionens samtliga verksamheter, regionfullmäktige, regionstyrelse och nämnder. Regionstyrelsen har det övergripande ansvaret för att samordna regionens minoritetspolitiska arbete.

Region Värmlands mål för det minoritetspolitiska arbetet

Region Värmlands vision är Livskvalitet i Världsklass. Med detta menas att Regionen ska bidra med trygghet, välfärd och livskvalitet för alla i Värmland. Vidare ska Region Värmland verka för jämlikhet – alla människor ska vara inkluderade oavsett kön, utbildnings- och inkomstnivå, social status, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, bostadsort, sexuell läggning, könsöverskridande identitet och uttryck, ålder och funktionsnedsättning. Målet är att öka den sociala sammanhållningen och allas delaktighet och inflytande över samhällsutvecklingen.

Det minoritetspolitiska arbetet bidrar till att uppnå Region Värmlands vision samt mål om ett jämlikt och inkluderande Värmland.

Målsättningen för Region Värmlands minoritetspolitiska arbete är att tillgodose de rättigheter som lagstiftningen garanterar de nationella minoriteterna.

Aktuell lagstiftning

Internationell lagstiftning om nationella minoriteters rättigheter

Förenta Nationerna (FN)

Utgångspunkten för det internationella arbetet för mänskliga rättigheter är Förenta nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948,

FN:s konvention om barns rättigheter (artikel 30) slår fast att barn som tillhör en minoritet eller ursprungsbefolkning har rätt till sitt språk, sin kultur och religion.

FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (artikel 27) slår fast de nationella minoriteternas rätt till eget kulturliv, rätt att bekänna och utöva sin religion och att använda sitt eget språk.

Agenda 2030 för hållbar utveckling innehåller 17 mål och 169 delmål för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. De nationella minoriteternas rättigheter har koppling till bland annat mål fyra om god utbildning för alla och mål tio om minskad ojämlikhet. Det nationella arbetet för att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter är därmed ett led i att uppfylla de globala målen i Agenda 2030.

Europarådet

I februari år 2000 ratificerade Sverige Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (ramkonventionen) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkskonventionen). De bygger insikten att det finns ett stort antal minoriteter i Europa som levt i området sedan lång tid och som har ett eget språk och egen kultur. I konventionen konstateras bland annat att vissa minoriteters språk riskerar att gå förlorade och att skydd av nationella minoriteter är nödvändigt för stabilitet, demokratisk säkerhet och fred.

Ramkonventionen innehåller inte någon definition på en nationell minoritet vilket medför att de ratificerade staterna själva kan avgöra vad som kännetecknar en nationell minoritet.

Svensk lagstiftning om nationella minoriteters rättigheter

Den svenska minoritetspolitiken har sedan den introducerades syftat till att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande, samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen) beskriver vilka rättigheter som minoriteterna har i hela landet och inom de speciella förvaltningsområden som finns för finska, meänkieli och samiska. Samtliga kommuner, regioner och andra myndigheter är skyldiga att informera minoriteterna om deras rättigheter. De är också skyldiga att skydda minoriteternas språk och kultur och särskilt viktigt är barns och ungas rätt att få utveckla sitt språk och sin kultur. Dessutom myndigheter skyldiga att ge minoriteterna inflytande över frågor som berör dem.

Från den 1 januari 2019 reviderades lagen så att rättigheter och skyldigheter stärktes ytterligare. Kommunerna och regionerna är till exempel skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete och dessa ska på begäran kunna lämnas ut till den myndighet som har uppföljningsansvar för lagen.

Rättigheterna finns även återgivna i ett antal andra lagar:

I språklagen (2009:600) finns angivet vilka de nationella minoritetsspråken är samt att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja dessa.

I bibliotekslagen (2013:801) anges att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har ett annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.

Enligt diskrimineringslagen (2008:567) är det förbjudet att missgynna någon på grund av personens etniska tillhörighet.

Riktlinje

Riktlinjen beskriver Region Värmlands arbete för att uppfylla de nationella minoriteternas rättigheter utifrån rådande lagstiftning.

Skyldighet att informera

Kommuner och regioner ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till. Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 3 §.

Innebörd för Region Värmland

- Regionstyrelsen ansvarar för att övergripande information om de nationella minoriteternas rättigheter finns tillgänglig på regionens webbplats samt att information om lagen finns tillgänglig på samtliga minoritetsspråk.

Möjliggöra delaktighet och inflytande

Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.

Samråd enligt första stycket ska ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande. Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 5 §.

Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar. Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 5 a §.

Innebörd för Region Värmland

- Samtliga nämnder ska verka för att ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.
- Samråd ska ske i form av en strukturerad dialog och genomföras så att de nationella minoriteternas synpunkter och tankar om behov av politiska åtgärder kan tas tillvara i beredningsprocessen.
- Barns och ungas möjlighet till inflytande och samråd i frågor som berör dem ska särskilt främjas. Formerna för dessa ska anpassas till deras förutsättningar.
- Samråden innebär inte att de politiska besluten styrs av de synpunkter som förs fram under samråd. Synpunkterna ska dock beaktas i beslutsfattande.
- Samråden får inte begränsas till att endast avse representanter för de nationella minoriteterna. Dessa dialoger måste vara utformade så att samtliga personer som identifierar sig som en person som ingår i en nationell minoritet kan delta.

Skydda och främja språk och kultur

Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Språklagen (2009:600) 8 §.

Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjlighet att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användningen av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt. Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 4 §.

Innebörd för Region Värmland

- Regionstyrelsen ansvarar för att Region Värmland flaggar vid Regionens hus på respektive minoritets nationaldag (enligt riktlinje för flaggning, RIKT-21191-v.1.0).
- Regionstyrelsen ansvarar för att integrera det minoritetspolitiska perspektivet i Regionens verktyg för att hållbarhetssäkra beslut.
- Kultur- och bildningsnämnden ansvarar för att verka för att de nationella minoriteternas rättigheter och möjligheter tas tillvara i det regionala kulturarbetet, så att de nationella minoriteternas egna språk och kultur skyddas och främjas (enligt kulturplan, RS/212324)

Minoritetsspråk i myndighetskontakter

Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket. Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 9 §.

Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten. Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 11 §.

Innebörd för Region Värmland

- Region Värmland ska beakta behovet av tolkar på minoritetsspråken finska, meänkieli respektive samiska i samband med upphandling av tolktjänster i regionen.

Kompetensutveckling inom Region Värmland

Kompetensutveckling om nationella minoriteter inom regionen.

- Regionstyrelsen ska, för att medarbetare ska kunna ge information till nationella minoriteter, i likhet med 3.1 Skyldighet att informera, ansvara för att information om de nationella minoriteternas rättigheter finns tillgänglig på regionens intranät samt att information om lagen finns tillgänglig för de anställda.

Samordning och uppföljning

Riktlinjen gäller tills vidare men regionstyrelsen ska aktualitetspröva riktlinjen vart annat år med start 2025. I samband med aktualitetsprövningen ska uppföljning av riktlinjen ske.

Regionstyrelsen samordnar vid behov inrapporteringen av regionens insatser i arbetet med de nationella minoriteterna till den statliga myndighet som svarar för uppföljningen på nationell nivå (Länsstyrelsen i Stockholms län).

Dokumentet är utarbetat av: Ameli Björling, Malin Nordh